

Názov práce:

Divák a publikum výtvarného umenia 50. a 60. rokov 20. storočia v Československu a jeho teoretická a umelecká reflexia

Doktorandka: Eliška Mazalanová

studijní obor: Dějiny výtvarného umění

studijní program: Obecná teorie a dějiny umění a kultury

vedoucí práce: doc. PhDr. Marie Rakušanová, PhD.

2019

Abstrakt

Dizertačná práca sa usiluje o analýzu témy diváka/diváčky, či publika výtvarného umenia v 50. a 60. rokoch 20. storočia v Československu. Zamerala som sa na skúmanie tohto fenoménu v období, keď sa na československej výtvarnej scéne aplikovala direktívna metóda politickej a spoločenskej angažovanosti umenia v podobe socialistického realizmu a keď opätovne nadväzovala na svoj predchádzajúci vývoj. V práci sa pritom primárne zameriavam na druhú menovanú etapu, v ktorej boli postupne prijímané aj autenticky vyvíjané nové tendencie vo výtvarnom umení. Ich výraznou črtou bol tiež zvýšený záujem o vnímateľa umeleckého diela vyznačujúci sa aj ako zmenený vzťah umenia a jeho publika, ktoré v práci nazývam aj ako obrat k divákovi.

Zaujíma sa pritom o dobové rámce a charakteristiky sociálnej funkcie umenia, o rôzne formy jeho spoločenskej angažovanosti, jeho politickú či ideologickú funkciu. Prístup umelca ku recipientovi či recipientke jeho diel bol významne determinovaný tiež oficiálnou kultúrnou politikou, voči ktorému sa tieto nové tendencie vymedzovali či istým spôsobom vzťahovali. Mojim zámerom bolo preto tiež stručne preskúmať a zhodnotiť vybrané aspekty socialistického realizmu, ako dôležitého lokálneho východiska pre premeny v rámci ústrednej témy práce.

V práci som identifikovala najvýraznejšie stratégie, akými sa prejavoval tento nový záujem o diváka. Definovala som pritom metódy, ktoré sa viac orientovali na estetické pôsobenie umeleckých diel na diváka a vyznačovali sa tiež výskumníckym záujmom o zmyslové vnímanie výtvarného diela spájané predovšetkým s nekonštruktívnymi tendenciami. A na druhej strane metódy využívané najmä akčnými prejavmi, ktoré sa zameriavali na zapojenie diváka či diváčky do tvorivého procesu a v niektorých prípadoch tiež súviseli s predstavami o umení ako spoločenskom činiteľovi, či dokonca ako o nástroji spoločenskej zmeny.